

Zaostalost' ale vo vede a úpad v mravoch a utláčanie materinskej reči – dlá svedčenia dejepisu – podkopáva život každého štátu.

Pane Prezident! My sme Maďari a aj v kruhu česko-slovenskej republiky, Maďarmi chceme ostať. Ráčte nás vyzrozumieť!

My, mesta Levíc, Tekovskej a Hontianskej stolice občania maďarského jazyka, jako i podosial braterskom dobrom pomere sme žili s našimi susedmi Slovákmi, tak chceme žiť aj ďalej. To je ale tak vtedy možné, keď dlá v zákonách a v zákorných nariadeniach československého štátu zloženého práva jazyk náš udržíme, a kultúru našu, jako podosial i na pozatým vlastnou rečou pestujúc [vo] vzájomnom porozumení a v spokojnosti, po jednej ceste pokračujúc všetky naše sily s potrebnou váhavosťou k blahobytu občianskemu, k rozkvetu našej krajiny venovať budeme.

Po úcty-plnom predostrení našom s dôverou očakávame najvyššej vládnej podpory pána Prezidenta k tomu, aby vláda pod najkratším časom pokročila v tom zámere, že by levické gymnázium, ktoré mesto Levice, aj jeho okolie s dobrovoľnými príspevkami založilo a udržalo a ktoré viac než 100 rokov svojho trvania skrze piaristov vedené bolo, aj na pozatým s maďarským učebným jazykom zadržat' sme mohli.

Spravodlivé vyhovenie našej žiadosti teda s úplnou istotou očakávame v tej nádeji, že tí, ktorým úlohou je previesť zákorné nariadenia pána Prezidenta, so svojvoľným sa zapieraním a s namietaním všelijakých ťažkostí, nebudú odtáňovať svojej povinnosti zodpovedať.

Levice, dňa 15. júna 1920.

[...]^a

MEMORANDUM

AKPR, f. KPR, inv. č. 1060/H, č. j. D 5259/23, k. 153. Opis, strojopis.^b

a – Následuje 50 podpisů.

b – Na dokumentu poznámka, že memorandum bylo podáno prezidentovi při jeho návštěvě Levic dne 23. 8. 1923. Podle další poznámky však došlo Kanceláři prezidenta republiky až dne 3. 9. 1923.

1 – Rozumí se řeka Sikenica.

D. Makovický T. G. Masarykovi
Jasná Poljana, 22. června 1920

/59

Hlbokoctný Tomáš Jozefovič!

V Rusku jest hodne Čechov i Slovákov i Nemcov z Česko-Slovenska, čo by radi domov a nemôžu. Příčiny sú rozličné: telesná slabosť daktorych, neduživosť, nůdza, nespôsobnosť

si vymôcť pas, nemožnosť si nájsť miesta na vlaku, strach pred bezľútostným zaobchádzaním s cestujúcimi bez dokumentov, strach pred hladom po ceste i pred zbojstvom na hranici. Naším poslať súcich energických ľudí s prostriedkami, čo by umožnili odchod Čecho-slovákom. Konajú tak Švajčiari, Francúzi, Engličania a najnovšie i ríšski a rakúski Nemci. V nečernozemnej oblasti stredného Ruska a celom Severe bol tohto (ba už i minulého roku) hlad i chlad, pre rozruchu transporta i zákaz prevážať [...]a na koňoch pokrm i tovary. Teraz hrozí i neúroda aspoň v sev[ernej] časti Charkov, v Kursk[ej], tusk[ej], mosk[evskej] gubernii (v dol[nej] mosk[evsko] chark[ovskej] žel[ezničnej] čiary) vraj i v Kievskej. U nás je i nedosiev jarných (zemiakov, ovsa, pšenice, prosa atď.). Bude ešte hladnejšie. I z dedín ľudia uchodia na juh, na Kavkaz, na Povolžie a Závölžie, o mestách ani nehovoriac: v Moskve ostalo polovica, v Petrohrade vraj 1/7 obyvateľstva. Všade po obe zimy umrelo najmä mnoho mužských v zrelom veku. V tulskej gubernii za zimu [...]a. Ja som tiež preležal na škrvnrný týfus a komplikácie 10 mes[iacov] a 3 týždne. Dosiaľ som sa nezotavil.

Tiež treba sa hotoviť k vyvážaniu fabrikátov do Ruska. Hádám by bolo dobre si zaviesť svoje lokomotívy a vagóny, a hádam i svoje uhlie.

Ďakujem vám za doterajšiu príčinnivosť i činnosť, pozdravujem vás i rodinu

22. júna 1920

Dušan Makovický

Jasná Poľana
Tusk[á] gub[ernia]

DOPIŠ

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. R, k. 460. Originál, rukopis.

a – Nečítelné slovo.

A. Hlinka T. G. Masarykovi
Ružomberok, 20. srpna 1920

/60

Blahorodý Pane Prezidente

Dovoľujeme si úctive nasledujúcu záležitosť do vašej milosti odporúčať:

Mária Rác z Barátlehoty,¹ župa Trenčín, matka troch dietok, z ktorých najstaršie je 5 ročný chlapček, sa ponížene uchádza o omilostnenie svojho na 15 mesiacov odsúdeného manžela Jozefa Ráca, ktorého trenčianska súdna stolica v decembri na 15 mesiacov